

PAWEŁ GRUSZKA

Uniwersytet Wrocławski

pawel.gruszka02@gmail.com

ORCID: 0009-0000-6680-7497

Wykładnia definicji legalnej „ukrytych zysków” w ryczałcie od dochodów spółek. Glosa do wyroku WSA w Poznaniu¹ z 23 stycznia 2025 r., I Sa/Po 497/24²

An interpretation of a legal definition of “hidden profits” in a lump-sum taxation on incomes of companies. Commentary on the Judgment of the Voivodeship Administrative Court in Poznan of 23 January 2025, I SA/Po 497/24

Streszczenie. Glosa porusza problem wykładni definicji legalnej „ukrytych zysków” w tzw. estońskim CIT, koncentrując się na skutkach wynikających z użycia tego zwrotu „w szczególności”. WSA w Poznaniu, podejmując próbę uporządkowania niejednorodnych stanowisk judykatury, argumentował, że samo użycie wspomnianego zwrotu przesądza, iż każde wymienione po nim świadczenie zawsze stanowi „ukryty zysk”. Glosa odnosi się krytycznie do tego stanowiska. Prze-

---

¹ Dalej: „WSA”, „Sąd”.

² Wyrok WSA w Poznaniu z 23 stycznia 2025 r., I SA/Po 497/24, Centralna Baza Orzeczeń Sądów Administracyjnych (CBOSA).

prowadzona analiza składni definicji ujawnia jej wieloznaczność, co uniemożliwia rozstrzygnięcie sporu wyłącznie w oparciu o wykładnię językową. Pominięcie tej cechy może prowadzić do opodatkowania świadczeń pozbawionych elementu przysporzenia i funkcji dystrybucyjnej, takich jak sporna wypłata pożyczki udzielonej na warunkach rynkowych. Glosa zawiera również propozycje zmian redakcji przepisu, pozwalających na jednoznaczne gramatycznie określenie zakresu „ukrytych zysków” zależnie od celu obranego przez ustawodawcę.

Słowa kluczowe: ryczałt od dochodów spółek; ukryte zyski; pożyczki; estoński CIT.

Abstract. The commentary addresses an interpretation of a legal definition of “hidden profits” under the so-called Estonian CIT regime, focusing on consequences arising from a use of a phrase “in particular.” In its judgment, the Voivodeship Administrative Court in Poznan, seeking to organize divergent positions in the case law, argued that the mere use of this phrase implies that each benefit listed thereafter always constitutes a “hidden profit”. The commentary critically challenges this position. A syntactic analysis of the definition reveals its ambiguity, which prevents the dispute from being resolved solely through a linguistic interpretation. Overlooking this ambiguity may result in the taxation of benefits lacking both an element of economic gain and a distribution function, such as a disputed disbursement of a loan granted on arm’s length terms. The commentary also includes proposals for redrafting the provision to enable a syntactically clear definition of “hidden profits,” depending on the legislator’s intended purpose.

Keywords: lump-sum taxation on incomes of companies; hidden profits; loans; Estonian CIT.

Teza: „Posłużenie się (...) zwrotem «w szczególności» nakazuje (...) uznanie, że wszystkie świadczenia wyliczone po wskazanym zwrocie mieszczą się w zakresie definiowanego pojęcia ukrytych zysków. Tym samym okoliczność, że dane świadczenie mieści się w zakresie zastosowania któregośkolwiek z punktów zawartych w wyliczeniu sformułowanym w art. 28m ust. 3 ustawy o podatku do-

chodowym od osób prawnych³, stanowi wystarczający warunek uznania tego świadczenia za ukryty zysk” (teza rozstrzygnięcia).

1.

Prezentowany wyrok, mimo że pozostaje nieprawomocny, zasługuje na szczególną uwagę. Sąd podejmuje w nim próbę uporządkowania dotychczasowych (rozbieżnych) stanowisk judykatury oraz rozstrzygnięcia jednego z kluczowych zagadnień związanych ze stosowaniem przepisów o ryczałcie od dochodów spółek⁴ – wykładni definicji legalnej „ukrytych zysków”. Zaprezentowana przez Sąd wykładnia może jednak prowadzić do objęcia reżimem ukrytych zysków świadczeń, które faktycznie nie pełnią funkcji dystrybucyjnej ani nie skutkują trwałym przysporzeniem. Sprawa ta również obrazuje, jak istotna dla pewności prawa podatkowego jest precyzyjna redakcja przepisów – zwłaszcza zawierających definicje legalne.

W punkcie wyjścia dla oceny wyroku warto zwięźle zarysować konstrukcję ryczałtu od dochodów spółek⁵. Podstawowym założeniem tego modelu jest odroczenie momentu zapłaty podatku dochodowego od osób prawnych do czasu faktycznej dystrybucji zysków ze spółki⁶. Na potrzeby tej koncepcji przewidziano nowe kategorie „dochodu do opodatkowania”, z których modelową stał się podział zysku netto, wypracowanego w okresie stosowania ryczałtu na rzecz właścicieli⁷. Celem ograniczenia możliwości obejścia tego mechanizmu poprzez świadczenia o charakterze ekonomicznie równoważne dywidendzie⁸ opracowano kategorię dochodu

---

³ Ustawa z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych (Dz.U. z 2023 r. poz. 2805 ze zm.), dalej: u.p.d.o.p.

⁴ Szczegółowo uregulowany w rozdziale 6b u.p.d.o.p.

⁵ Dalej nazywany również „estońskim CIT”.

⁶ Ministerstwo Finansów, *Przewodnik do ryczałtu od dochodów spółek*, Warszawa 2021, s. 30.

⁷ Przedmiot opodatkowania definiowany jako „dochód z podzielonego zysku” (art. 28m ust. 1 pkt 1 u.p.d.o.p.).

⁸ Ministerstwo Finansów, *Przewodnik...*, s. 33–34.

z ukrytych zysków⁹. Wprowadzono również definicję legalną tego pojęcia¹⁰. Otwartość i konstrukcyjna złożoność tej definicji stała się przyczyną licznych sporów interpretacyjnych, czego przykładem jest komentowany wyrok.

Celem glosy jest krytyczne odniesienie się do przyjętej przez Sąd wykładni definicji legalnej „ukrytych zysków” oraz ustalenie, czy wyliczenie zawarte po zwrocie „w szczególności” stanowi stały zbiór świadczeń uznawanych za ukryty zysk, czy też do kwalifikacji danego świadczenia jako ukryty zysk wymagane jest również spełnienie przesłanek z wprowadzenia do wyliczenia. Analizą objęto ustalenie typu logicznego definicji „ukrytych zysków” oraz funkcji zwrotu „w szczególności” w ramach tej definicji, ustalenie możliwości i ograniczeń co do jednoznacznej interpretacji struktury gramatycznej definicji za pomocą wykładni językowej oraz określenie relacji między przesłanką ogólną „związku z prawem do udziału w zysku” a wyliczeniem szczegółowym. W pracy wykorzystano metodę dogmatyczno-prawną oraz uzupełniającą metodę analizy składniowej wypowiedzenia w celu dekompozycji treści definicji i ustalenia funkcji poszczególnych elementów zgodnie z regułami języka polskiego. Analizą objęto ustawodawstwo, orzecznictwo sądów administracyjnych oraz dorobek literatury przedmiotu.

2.

Podstawą orzeczenia stała się skarga na interpretację indywidualną wydaną przez Dyrektora Krajowej Informacji Skarbowej¹¹ dnia 5 czerwca 2024 r.¹², złożona przez spółkę planującą wybór estońskiego CIT. Spór dotyczył tego, czy pożyczka udzielona podmiotowi powiązanemu i wypłacona w okresie stosowania ryczałtu – niezależnie od okoliczności, w tym jej

---

⁹ Art. 28m ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.p.

¹⁰ W art. 28m ust. 3 i art. 28m ust. 4 u.p.d.o.p.

¹¹ Dalej „Organ”, „DKIS”.

¹² Interpretacja indywidualna DKIS z 5.06.2024 r., 0111-KDIB1-1.4010.198.2024.2.SG, eureka.gov.pl.

celu inwestycyjnego i rynkowego charakteru – każdorazowo stanowi „ukryty zysk”.

Spółka argumentowała, że zasadnicze znaczenie ma przesłanka znajdująca się w części wstępnej art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p., wymagająca związku świadczenia „z prawem do udziału w zysku”. Tylko wówczas – zdaniem spółki – można mówić o powstaniu „ukrytego zysku”. Z tym stanowiskiem nie zgodził się organ przy późniejszej aprobacie Sądu. Sąd uznał, że skoro taka pożyteczka została literalnie wskazana w przepisie po zwrocie „w szczególności”, to z uwagi na użycie tego sformułowania zawsze mieści się w definicji ukrytych zysków – niezależnie od wystąpienia przesłanek zawartych przed tym zwrotem. Organ nie był zatem zobowiązany do badania wystąpienia tych przesłanek w zaskarżonej interpretacji indywidualnej.

Pogląd przyjęty przez WSA wpisuje się w dominującą linię orzeczniczą sądów administracyjnych. Już na początku uzasadnienia Sąd wyraźnie opowiedział się za jednym z dwóch funkcjonujących w judykaturze kierunków wykładni art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p.¹³, uznając go za trafny i konsekwentnie rozwijając przyjętą argumentację.

Nie sposób jednak uznać, że wykładnia językowa, na której WSA oparł swój osąd, prowadzi do jednoznacznego rozstrzygnięcia. Przeciwnie – zarówno brzmienie przepisu, jak i jego struktura syntaktyczna pozostawiają przestrzeń dla interpretacji zniuansowanej, uwzględniającej znaczenie części ogólnej. Zwrot „w szczególności”, na którego znaczeniu Sąd opiera swoją wykładnię, nie funkcjonuje w oderwaniu. Stanowi część większej całości zdaniowej, co z perspektywy wykładni językowej może wpływać na jego sens i zakres zastosowania.

---

¹³ Podobny kierunek wykładni został przedstawiony w ponad czternastu wyrokach sądów administracyjnych, w tym m.in. wyrok NSA z 9 października 2024 r., II FSK 797/24, CBOSA. Pogląd przeciwny znalazł odzwierciedlenie dotychczas w pięciu wyrokach WSA, w tym m.in.: WSA w Gliwicach, wyrok z 18 listopada 2024 r., I Sa/Gl 508/24, CBOSA.

3.

Uznaną regułą jest, że przy interpretacji tekstu prawnego zawierającego definicje legalne, należy przyjmować znaczenie zwrotu zgodnie z nadaną definicją¹⁴. Jak zauważa się w piśmiennictwie, projektujący definicję formułuje wypowiedź, której celem jest określenie sensu i znaczenia definiowanej nazwy, posługując się regułami wnioskowania języka polskiego. Tak skonstruowana wypowiedź pozwala zidentyfikować cechy definicji i przyporządkować ją do określonego typu logicznego¹⁵. Normatywnie sposób formułowania definicji prezentuje rozporządzenie w sprawie „Zasad techniki prawodawczej”¹⁶. Przepisy te nie obejmują jednak całokształtu reguł językowych i logicznych konstrukcji definicji, zwłaszcza nie odnoszą się bezpośrednio do aspektów syntaktycznych, takich jak rola spójników i operatorów składniowych, stąd zasadnym jest tutaj odwołanie do pozycji literatury teoretycznoprawnej¹⁷.

Konstrukcyjnie definicji „ukrytych zysków” najbliższą do definicji sprzężonej – składającej się z definicji o budowie równościowej, zawartej w art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p. (warunek pozytywny), oraz zakresowego wyliczenia wykluczającego, zawartego w art. 28m ust. 4 tej ustawy (warunek negatywny)¹⁸. Można zatem przyjąć, że kluczowe znaczenie interpretacyjne ma treść art. 28m ust. 3, która określa pierwotny obszar zastosowania „ukrytych zysków”, z którego następnie pewne sytuacje są wyłączone

---

¹⁴ B. Brzeziński, *Wykładnia prawa podatkowego*, Gdańsk 2013, s. 66. L. Morawski, *Zasady wykładni prawa*, Toruń 2010, s. 69.

¹⁵ K. Ajdukiewicz, *Język i poznanie. Wybór pism z lat 1920–1939*, t. 1, Warszawa 1985, s. 244. A. Malinowski, *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, Warszawa 2008, s. 48–61.

¹⁶ Rozporządzenie Prezesa Rady Ministrów z dnia 20 czerwca 2022 r. w sprawie „Zasad techniki prawodawczej” (Dz.U. z 2016 r. poz. 283); dalej „ZTP”. Do sposobu formułowania definicji legalnych odnoszą się przepisy § 145–154 ZTP.

¹⁷ A. Jopek-Bosiacka, *Teoretycznoprawne i logiczne uwarunkowania przekładu prawnego*, Warszawa 2019, s. 152–155.

¹⁸ Pojęcie definicji sprzężonej, która formułowana jest za pomocą dwu warunków: warunku pozytywnego i warunku wykluczającego, w wyniku połączenia obu warunków redaktor przypisuje definiowanej nazwie N zbiór desygnatów zawężony, odpowiadający różnicy zbiorów A–B, zostało wprowadzone przez: A. Malinowski, *Polski tekst prawny. Opracowanie treściowe i redakcyjne. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, Warszawa 2012, s. 5–70.

poprzez zastosowanie definicji zakresowej pełnej w art. 28m ust. 4. Analizując konstrukcję definicji podstawowej, należy zgodzić się z Sądem, że prowadzi ona do wniosku, że pojęcie „ukrytych zysków, o których mowa w art. 28m ust. 1 pkt 2 u.p.d.o.p.” stanowi zwrot definiowany (*definiendum*), zwrot „rozumie się”¹⁹ wyraża łącznik, zaś dalsza część przepisu stanowi zwrot definiujący (*definiens*)²⁰.

Trudno jednak zgodzić się z twierdzeniem Sądu, że przepis ten niewątpliwie ma charakter definicji klasycznej, wzbogaconej definicją zakresową, której wystąpienie znamionuje użycie zwrotu „w szczególności”. Taka konstatacja została przedstawiona bez szerszej analizy gramatycznej. Wykładnia językowa nie powinna sprowadzać się do prostego odczytania poszczególnych słów, lecz wymaga analizy ich funkcji w całej wypowiedzi. To *definiens* – jako rdzeń definicji – przesądza o zakresie i strukturze znaczeniowej pojęcia²¹, a jego analiza powinna uwzględniać również reguły składniowe języka polskiego, funkcje logiczne poszczególnych elementów zdania oraz ich wzajemne zależności syntaktyczne²².

4.

Odczytaniu treści syntaktycznej wypowiedzenia (zdania) służy przeprowadzenie jego analizy składniowej²³. W naukowej analizie składniowej wyróżnia się dwa poziomy: składni zdania i składni wypowiedzenia. Analizę rozpoczniemy od pierwszego z tych poziomów. Jak zaznacza się

---

¹⁹ Użycie tego zwrotu wskazuje, że mamy do czynienia z definicją metajęzykową. B. Brzeziński, *Wykładnia...*, s. 65.

²⁰ S. Wronkowska, M. Zieliński, *Problemy i zasady redagowania tekstów prawnych*, Warszawa 1993, s. 124.

²¹ Za B. Brzeziński, *Wykładnia...*, s. 41: „Formuła definicyjna (a ściślej jej element – *definiens*) sama podlega interpretacji na ogólnych zasadach”.

²² B. Brzeziński, *Szkice z wykładni prawa podatkowego*, Gdańsk 2002, s. 21. Podobnie, R. Mastalski, *Stosowanie prawa podatkowego*, Warszawa 2008, s. 78. Podobnie, NSA w uchwale z 25 lutego 2002 r., FPS 13/01, ONSA 2002, nr 3, poz. 102: „istotnymi dyrektywami wykładni językowej są m.in. konieczność ustalania znaczenia złożonych zwrotów językowych zgodnie z regułami składni języka polskiego i użytych w normie prawnej określić w ich podstawowym i powszechnie przyjętym znaczeniu.”

²³ J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy analizy składniowej wypowiedzeń*, Kraków 2005, s. 7–13.

w teorii lingwistycznej, w relacje i związki składniowe wchodzi takie wyrazy, które należą do warstwy przedmiotowej tekstu – składniki syntaktyczne²⁴. Pierwszym etapem powinno być więc wyodrębnienie wyrazów będących składnikami od pozostałych (tj. operatorów tekstowych²⁵ i wskaźników zespolenia²⁶)²⁷.

Przez ukryte zyski (...) rozumie się świadczenia pieniężne, niepieniężne, odpłatne, nieodpłatne [lub] częściowo odpłatne, wykonane w związku z prawem do udziału w zysku, inne niż podzielony zysk, których beneficjentem, bezpośrednio [lub] pośrednio, jest udziałowiec, akcjonariusz [albo] wspólnik [lub] podmiot powiązany bezpośrednio [lub] pośrednio z podatnikiem [lub] z tym udziałowcem, akcjonariuszem [albo] wspólnikiem, [w szczególności]:
1) kwotę pożyczki (...) udzielonej przez podatnika (...)²⁸

Początkowo, ze zbioru składników należy wyłączyć wskaźniki zespolenia (spójniki współrzędności: „lub”, „albo”) oraz operator tekstowy „w szczególności”. Choć w klasycznym ujęciu analizy składniowej jako operator wskazuje się raczej leksemy takie jak „zwłaszcza” czy „szczególnie”²⁹, powszechnie przyjmuje się, że takie znaczenie w tekstach prawnych przypisuje się wyrażeniu „w szczególności”³⁰. Następnym krokiem jest ustawienie składników we wzajemne relacje syntaktyczne –

²⁴ Do składników syntaktycznych zaliczane są tylko wyrazy, należące do warstwy przedmiotowej tekstu. Służą do wyrażania przedmiotów i stosunków panujących w tekście. J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 18–32.

²⁵ Operatorami tekstowymi są wyrazy, które powodują swoiste cieniowanie, uwypuklanie, przewartościowanie zawartych w tekście treści. J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 20.

²⁶ Najczęściej są to spójniki lub zaimki. Wskaźnik zespolenia jest znakiem językowym połączenia dwu wypowiedzi w jedną całość syntaktyczną. Bardzo często decyduje o wartości komunikatywnej wypowiedzenia złożonego i o jego interpretacji treściowej. J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 78–79.

²⁷ Tamże... s. 37–38.

²⁸ Art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p.

²⁹ J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 24–25. Podobnie, J. Strutyński, *Gramatyka polska*, Kraków 1998, s. 174–175.

³⁰ Przykładowo, jak wskazał WSA w Olsztynie w wyroku z 23 marca 2021 r., II SA/Ol 689/20, CBOSA: „Zgodnie z zasadami prawidłowej polszczyzny fraza przysłówkowa: „w szczególności” oznacza bowiem: „głównie” lub „zwłaszcza”.

w szeregi oraz związki. Dopiero wówczas możliwe jest określenie funkcji składników w zdaniu³¹. W grupie dopełnienia, która rozwija składnik „świadczenia”, można wyróżnić następujące typy składników i ich powiązania składniowe:

- Pierwszymi składnikami podporządkowanymi rzeczownikowi „świadczenia” są przydawki przymiotne³²: „pieniężne”, „niepieniężne”, „odpłatne”, „nieodpłatne” oraz „częściowo odpłatne”. Wszystkie te określenia pozostają względem „świadczeń” w relacji zgody (zgodność w przypadku i liczbie)³³ i tworzą szereg składników współrzędnych, rozdzielonych przecinkami oraz spójnikami typu „lub”.
- Kolejnym składnikiem w strukturze jest imiesłów przymiotnikowy „wykonane”, uzupełniony frazą przyimkową „w związku z prawem do udziału w zysku”. Tworzy on przydawkę imiesłowową, wskazującą dodatkowe ograniczenie zakresu świadczeń. Użycie przecinka przed tym składnikiem sugeruje, że mamy do czynienia z przydawką dopowiadającą, składniowo podporządkowaną składnikowi nadrzędnemu³⁴.
- Zbliżoną funkcję pełni wyrażenie „inne niż podzielony zysk”. W strukturze występuje jako przydawka ograniczająca nakreślony wcześniej zakres zastosowania definicji.
- Następnym elementem jest zdanie podrzędne przydawkowe: „których beneficjentem (...) jest udziałowiec (...)”. Rozpoczyna się ono zaimkiem względnym „których”, wskazującym na ścisły związek składniowy z rzeczownikiem „świadczenia”. Konstrukcja ta pełni funkcję doprecyzowującą – definiuje okoliczności, w jakich świadczenia mogą być uznane za „ukryte zyski”.

---

³¹ J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 33–40.

³² Przydawka jest określeniem rzeczownika. Przydawka przymiotna występuje w związku zgody z rzeczownikiem określanym. Dostosowuje się do niego pod względem przypadku, liczby i rodzaju. J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 65–66.

³³ J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 36.

³⁴ Por. J. Jarosz, *Przecinek w zdaniach bez użycia spójnika [w:]* M. Głuch (red.), *Prawność językowa w aktach prawnych*, Warszawa 2023, s. 56–63.

Do tego momentu analizowana definicja zachowuje spójną strukturę składniową, typową dla definicji klasycznej – występuje tu *genus* („świadczenia”) oraz różnicujące cechy w postaci przydawek integralnych i dopowiadających³⁵ (*differentia specifica*).

Jednak dalsza część wypowiedzenia – zaczynająca się od zwrotu „w szczególności” – wymaga przeprowadzenia analizy na poziomie składni wypowiedzi. Wyrażenie to należy do grupy operatorów tekstowych, a ściślej modulantów sytuujących. Są to elementy, które – choć odnoszą się informacyjnie do wcześniejszej treści – nie tworzą z nią relacji składniowych na poziomie składni zdania. Modulanty³⁶ nie są składnikami składniowymi zdania i nie wchodzi w związki z innymi jego częściami³⁷. Ich funkcją jest jedynie znaczeniowe wyróżnienie fragmentu tekstu³⁸. W piśmiennictwie lingwistycznym zaznacza się, że w sytuacjach braku wyraźnego spójnika (np. „a”, „czyli”, „takie jak”), rolę wskaźnika zespolenia mogą pełnić elementy prozodyczne³⁹ – w języku pisany funkcję tę zazwyczaj pełni interpunkcja⁴⁰. Jednak pojedynczy przecinek, umieszczony przed operatorem, nie zawsze jednoznacznie wskazuje na przynależność danego członu do określonej struktury składniowej⁴¹.

W celu pełnego odczytania relacji między częścią ogólną przepisu a wyliczeniem szczegółowym koniecznym jest poszerzenie analizy o poziom składni wypowiedzi, uwzględniający funkcje operatorów tekstowych. Kluczową rolę pełni tu zwrot „w szczególności”, który w ujęciu lingwistycznym jest klasyfikowany jako partykuła kontekstowa⁴². Podstawową funkcją tej partykuły jest wskazywanie na element, który został

---

³⁵ Szerzej o roli przydawek integralnych i dopowiadających: J. Jarosz, *Przecinek w zdaniach...*, s. 51–70.

³⁶ W innych opracowaniach nazywane również „partykułami”.

³⁷ J. Strutyński, *Gramatyka...*, s. 174–175.

³⁸ J. Labocha, K. Tutak, *Podstawy...*, s. 24.

³⁹ Tamże, s. 79.

⁴⁰ Tamże, s. 74.

⁴¹ Zob. A. Malinowski, *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, Warszawa 2008, s. 75–83; H. Jadacka, *Poradnik językowy dla prawników*, Warszawa 2002, s. 143.

⁴² A. Kisiel, *Polskie partykuły wyróżniające. Studium semantyczne*, Warszawa 2012, s. 106–107.

wybrany z pewnego zarysowanego wcześniej zbioru (przedtekstu). Mechanizm ten opiera się na relacji inkluzji: element wyróżniony po zwrocie „w szczególności” (zbiór podrzędny) powinien zawierać się w zakresie znaczeniowym określonym w części poprzedzającej (zbiór nadrzędny)⁴³. Zaznaczyć należy jednocześnie, że wnioski wynikające z analizy wypowiedzi powinny poza aspektami lingwistycznymi uwzględniać również specyfikę tworzenia i interpretacji tekstu prawnego, w szczególności definicji legalnych i przepisów prawa podatkowego. Kwestia ta szczegółowo analizowana jest w dalszej części glosy.

W rezultacie wydaje się, że w ujęciu lingwistycznym relację między częścią ogólną definicji a wyliczeniem wprowadzonym zwrotem „w szczególności” należy odczytywać przez pryzmat inkluzji. Skoro wyliczenie to stanowi egzemplifikację (podzbiór) kategorii ogólnej „świadczeń”, to elementy w nim wymienione – w tym „kwota pożyczki” – nie stanowią kategorii samoistnych, lecz są ściśle podporządkowane definicji nadrzędnej. Oznacza to, że aby dana pożyczka mogła zostać uznana za „ukryty zysk”, musi ona koniecznie spełniać konstytutywne cechy zbioru nadrzędnego, określone we wprowadzeniu do wyliczenia, a zatem przede wszystkim warunek „wykonania w związku z prawem do udziału w zysku”. Interpretacja przeciwna, zakładająca, że każda pożyczka jest automatycznie ukrytym zyskiem bez względu na ów związek, prowadziłaby do wniosku, w którym podzbiór (przykłady) wykracza poza zakres definicyjny zbioru nadrzędnego (definicji ogólnej).

Z drugiej strony, można też odczytać tę część jako dopowiedzenie⁴⁴ – składniowo niezależne⁴⁵, ale rozszerzające zakres pojęcia „ukrytych zysków” o kategorie, które zawsze będą nimi objęte – czyli zgodnie z wykładnią przyjętą przez Sąd. Taka interpretacja również miałaby swoje podstawy z perspektywy analizy wypowiedzi jako wyraz pragmatyki tek-

---

⁴³ Tamże, s. 148–150.

⁴⁴ Por. szerzej: J. Jarosz, *Przecinek w wyrażeniach i wypowiedziach porównawczych* [w:] M. Głuch (red.), *Poprawność językowa w aktach prawnych*, Warszawa 2023, s. 93–96.

⁴⁵ Wypowiedzenie wtrącone nie wchodzi w stosunki składniowe z wypowiedzeniem podstawowym, a w jakiś sposób je uściśla, dołączając dodatkową informację. Zob. więcej: J. Strutyński, *Gramatyka...*, s. 280.

stu prawnego, w którym intencją legislatora byłoby stworzenie definicji zakresowej częściowej.

Powyższa analiza prowadzi do ujawnienia istotnego napięcia w konstrukcji przepisu. Nie pozwala ona na jednoznaczne rozstrzygnięcie, czy intencją ustawodawcy było użycie zwrotu „w szczególności” zgodnie z jego semantycznym wzorcem (jako egzemplifikacji podzbioru), czy też posłużono się nim w celu modyfikacji lub rozszerzenia definicji podstawowej. Zanim jednak zasadne będzie sięgnięcie po pozajęzykowe dyrektywy wykładni, należy rozważyć tezę, czy – zgodnie ze stanowiskiem Sądu – analizowane wypowiedzenie nie stanowi oczywistej próby wzbogacenia klasycznej definicji przez wprowadzenie definicji zakresowej częściowej.

5.

Zgodnie z ujęciem poruszonym w piśmiennictwie dotyczącym konstruowania definicji legalnych „wzbogacenie” definicji klasycznej⁴⁶, najczęściej realizowane jest poprzez budowę definicji złożonej z dwóch zdań: <definicja klasyczna><kropka><definicja zakresowa częściowa>⁴⁷. Pierwsze zdanie jednoznacznie określa zakres definicji opisowej, zaś drugie – katalog zdarzeń zawsze objętych zakresem tej definicji. Wydaje się, że taka struktura pozwala uniknąć opisanego wcześniej ryzyka błędu wieloznaczności składniowej. Konsekwentnie należy uznać, że jeżeli intencją ustawodawcy byłoby wyraźne stworzenie właśnie takiej konstrukcji, definicja przybrałaby postać: Przez ukryte zyski (...) rozumie się świadczenia pieniężne (...) wykonane w związku z prawem do udziału w zysku (...),

---

⁴⁶ Sugeruje się, aby zamieścić taką definicję w bezpośrednim sąsiedztwie definicji opisowej oraz aby zapewnić komunikatywność takiego zespołu poprzez użycie zwrotu „rozumie się również”, „jest również”, „uważa się również” lub podobnego. S. Wronkowska, M. Zieliński, *Problemy...*, s. 134–138.

⁴⁷ Zob. S. Wronkowska, M. Zieliński, *Problemy...*, s. 134. M. Zieliński, *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, Warszawa 2010, s. 205–211.

których beneficjentem (...). Ukrytym zyskiem jest również w szczególności: 1) kwota pożyczki udzielonej wspólnikowi (...)⁴⁸.

Jak jednak rozumieć obecną definicję, zawartą jednym zdaniem? Sąd oparł swoje rozumowanie niemal wyłącznie na § 153 ZTP, zgodnie z którym przykładowy charakter wyliczenia w definicjach zakresowych należy sygnalizować właśnie poprzez użycie zwrotu „w szczególności”. Sąd przypisał użyciu tego zwrotu bezpośrednie skutki normatywne, oceniając odrębne podejście za zachowanie *contra legem*. Sąd pominął jednak – mający zasadnicze znaczenie – § 56 ZTP, który reguluje zasady redakcji wyliczeń kolumnowych, wskazując na konieczność rozróżnienia między wprowadzeniem a punktami wyliczenia⁴⁹. Wykładnia nieuwzględniająca tej relacji prowadzi do nieuzasadnionego pominięcia wprowadzenia do wyliczenia i utożsamienia (ilustracyjnego) przykładowego wyliczenia z treścią definicyjną – naruszając zasadę *per non est*⁵⁰.

Trudno uznać, że konkluzja Sądu oparta na tak uproszczonym odczytaniu konstrukcji przepisu może być uznana za efekt poprawnie przeprowadzonej wykładni językowej. Powyższe raz jeszcze obrazuje, że wątpliwości interpretacyjnych można by uniknąć, gdyby definicję skonstruowano jako odrębne zdania lub z zastosowaniem spójników. Wbrew stanowisku Sądu należy zatem przyjąć, że definicja w obecnym brzmieniu nie prowadzi do jednoznacznego rezultatu z perspektywy językowej.

---

⁴⁸ Przykładem może być definicja „artystycznego wykonania” zawarta w art. 85 ust. 1–2 ustawy z dnia 4 lutego 1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2025 r. poz. 24 ze zm.).

⁴⁹ Każde wyliczenie powinno być poprzedzone wprowadzeniem, które powinno być tak zredagowane, by zawierało wszystkie elementy wspólne dla wyliczenia. Jeśli wyliczenie nie ma charakteru niewyczerpującego (przykładowy), należy to wyraźnie określić we wprowadzeniu lub części wspólnej poprzez użycie zwrotu „w szczególności” lub podobnego. G. Wierczyński, *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych. Komentarz*, Warszawa 2016, s. 377–382. Podobnie o użyciu zwrotu „w szczególności” jako znamionującym przykładowy charakter wyliczenia S. Wronkowska, M. Zieliński, *Komentarz do zasad techniki prawodawczej z dnia 20 czerwca 2002 r.*, Warszawa 2012, s. 131.

⁵⁰ Pogląd taki znajduje aprobatę w alternatywnym kierunków wykładni przepisu art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p., zob. wyrok WSA w Gliwicach z 18 listopada 2024 r., I Sa/Gl 508/24, CBOSA. Kierunek ten został jednak wyraźnie odrzucony już na wstępie uzasadnienia omawianego wyroku.

6.

Wątpliwości dotyczące roli zwrotu „w szczególności” w przepisach definicyjnych u.p.d.o.p. nie pojawiają się po raz pierwszy. Analogiczny problem wystąpił w świetle wykładni art. 16 ust. 1 pkt 28 u.p.d.o.p., dotyczącego kosztów reprezentacji. Spór ten znalazł swoje podsumowanie w wyroku siedmiu sędziów NSA z 17 czerwca 2013 r.⁵¹, w którym NSA wyraźnie zaznaczył, że użycie zwrotu „w szczególności” nie może być uznane za próbę definicji „reprezentacji”, a wyliczone przykłady – jak np. usługi gastronomiczne – nie mogą być automatycznie uznane za koszty reprezentacyjne. Ich kwalifikacja zależy każdorazowo od spełnienia przesłanki reprezentacyjnego charakteru świadczenia⁵².

Analizowany przypadek wydaje się analogiczny. Zwrot „w szczególności” pełni funkcję wskazania przykładowych świadczeń „wykonanych w związku z prawem do udziału w zysku” – podobnie jak art. 16 ust. 1 pkt 28 u.p.d.o.p. wskazuje przykładowe wydatki reprezentacyjne⁵³. Celem regulacji ukrytych zysków nie jest objęcie nią wszelkich świadczeń realizowanych pomiędzy spółką a jej wspólnikiem, lecz jedynie tych, które rzeczywiście stanowią substytut dywidendy i mają charakter dystrybucyjny⁵⁴. Wypłata pożyczki nie prowadzi do trwałego przysporzenia po stronie pożyczkobiorcy. Ma charakter zwrotny, a więc nie zmienia trwale sytuacji majątkowej odbiorcy. Pojęcie „zysku” zakłada istnienie jednostronnego, trwałego przysporzenia⁵⁵. To także warunek powstania przychodu w podatkach dochodowych⁵⁶. Powstaje zatem zasadna wątpliwość,

---

⁵¹ Wyrok NSA z 17 czerwca 2013 r., II FSK 702/11, ONSAiWSA 2014, nr 4, poz. 60.

⁵² Wyrok NSA z 17 czerwca 2013 r., II FSK 702/11.

⁵³ W obu przypadkach mamy do czynienia z określeniem nieostrym – „reprezentacja”, „wykonane w związku z prawem do udziału w zysku”.

⁵⁴ Ministerstwo Finansów, *Przewodnik...*, s. 32–41.

⁵⁵ Zgodnie z definicją słownikową, „zysk” oznacza „nadwyżka wpływów nad wydatkami; dochód, zarobek” lub „korzyść, pożytek”, www.sjp.pl/zyskami (dostęp: 17 maja 2025 r.).

⁵⁶ Przykładowo, wyrok NSA z 29 listopada 2018 r., II FSK 799/18, CBOSA: „za przychody podatkowe mogą być uznane tylko takie świadczenia, które nie mają charakteru zwrotnego. Przychód jest bowiem w istocie określonym przyrostem majątkowym, a zatem jego otrzymanie musi mieć charakter definitywny. Stąd też wszystkie kwoty

czy samo udzielenie pożyczki może zostać uznane za (ukryty) „zysk”. Tym bardziej, jeżeli środki te zostały wypracowane przed wyborem ryczałtu, co podważa zasadność ich objęcia ryczałtem⁵⁷. Okoliczność, że w praktyce gospodarczej mogą występować przypadki braku zwrotu pożyczki udzielanych właścicielom, nie może automatycznie przesądzać o ich dystrybucyjnym charakterze⁵⁸. Ustawodawca mógł sięgnąć po wzorzec obecny w regulacji fundacji rodzinnych, gdzie wprost przesądzono, że niespłacona pożyczka lub udzielona na odpowiednio długi okres stanowi ukryty zysk⁵⁹. W przypadku ryczałtu to właśnie przesłanka „związku z prawem do udziału w zyskach” pełni funkcję swoistego „filtra”, odróżniającego świadczenia neutralne podatkowo od tych, które mają charakter dystrybucyjny. Choć nie jest to konstrukcja wolna od zastrzeżeń – co trafnie podnosi się w doktrynie⁶⁰ – stanowi granicę, której nieuwzględnienie może prowadzić do wykładni *contra legem*. Należy zatem stwierdzić, że przyjęta przez Sąd wykładnia nieuwzględniająca integralnej roli części wstępnej przepisu prowadzi do konkluzji nieprzystającej ani do celu regulacji, ani do systemowych założeń estońskiego CIT.

7.

Analiza definicji legalnej „ukrytych zysków” prowadzi do wniosku, że przyjęta przez Sąd wykładnia nadmiernie upraszcza rolę użycia zwrotu

---

otrzymywane »tytułem zwrotnym«, takie jak pożyczki, kaucje itp., nie są zaliczane do przychodów podatkowych”.

⁵⁷ Podejście, że pożyczka udzielona ze środków wypracowanych przez opodatkowaniem ryczałtem nie stanowi ukrytego zysku znalazło aprobatę w kilku stanowiskach judykatury np. wyrok WSA w Warszawie z 20 maja 2024 r., III SA/Wa 448/24, CBOSA.

⁵⁸ Wydaje się, że występowanie takiej praktyki w obrocie gospodarczym mogło być powodem ujęcia tego świadczenia w katalogu przykładowym art. 28m ust. 3 u.p.d.o.p.

⁵⁹ Mowa tutaj o art. 24q ust. 1a pkt 5–6 u.p.d.o.p. w zw. z art. 21 ust. 1 pkt 3 u.p.d.o.p.

⁶⁰ Zob. A. Halasz, *Pojęcie ukrytych zysków w ryczałcie od dochodów spółek: między celem a rzeczywistością* [w:] E. Feret, P. Majka (red.), *Księga Zjazdu Katedr i Zakładów Prawa Finansowego i Prawa Podatkowego „Misja prawa finansowego – wyzwania współczesności”*, Rzeszów 2023, s. 163–172. B. Kubista, *Związek świadczenia z prawem do udziału w zysku jako przesłanka ukrytych zysków w ryczałcie od dochodów spółek*, „Doradztwo Podatkowe Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych” 2023, nr 9, s. 57–63.

„w szczególności”. Struktura składniowa definicji nie uzasadnia tak jednoznacznych wniosków, co uniemożliwia rozstrzygnięcie sporu wyłącznie w oparciu o wykładnię gramatyczną. W takich okolicznościach koniecznym staje się sięgnięcie również po dyrektywy wykładni systemowej i celowościowej.

Z perspektywy systemowej przyjęty przez Sąd kierunek wykładni wydaje się stać w sprzeczności z fundamentami konstrukcji prawnej podatku dochodowego. U podstaw opodatkowania dochodu leży podstawowa koncepcja istnienia przysporzenia majątkowego o charakterze definitywnym. Jak konsekwentnie orzeka judykatura, za przychody podatkowe mogą być uznane tylko takie świadczenia, które nie mają charakteru zwrotnego, gdyż przychód jest w istocie określonym przyrostem majątkowym, a zatem jego otrzymanie musi mieć charakter definitywny. Pożyczka, jako świadczenie z istoty zwrotne, zasadniczo nie generuje trwałego przyrostu majątku. Automatyczne utożsamianie każdej wypłaty pożyczki z „zyskiem” (nawet ukrytym) stanowi zatem zerwanie z tą podstawową zasadą, prowadząc do opodatkowania zdarzeń, które z uwagi na swój zwrotny charakter nie przyczyniają się do przyrostu majątku. Powstaje potencjalny obszar systemowej niespójności w obrębie podatku dochodowego od osób prawnych. Ta sama czynność prawna – udzielenie pożyczki na warunkach rynkowych – podlegałaby odmiennej kwalifikacji podatkowej wyłącznie z uwagi na formę opodatkowania wybraną przez spółkę. Wydaje się, że brak jest *ratio legis* dla wprowadzenia takiego rozróżnienia w systemie ryczału od dochodów spółek, którego głównym założeniem jest odroczenie opodatkowania podatkiem dochodowym do czasu faktycznej dystrybucji zysków ze spółki. Celem zaś instytucji „ukrytych zysków” jest zapobieganie omijaniu tego mechanizmu przez świadczenia ekonomicznie ekwiwalentne dywidendzie. Wykładnia przyjęta przez Sąd prowadzi do sytuacji, w której przedmiotem opodatkowania stają się nie tyle faktyczna (ukryta) dystrybucja zysków, ile powszechnie występujące w praktyce gospodarczej transakcje związane z pozyskaniem finansowania inwestycyjnego. W konsekwencji opodatkowaniem objęte zostają operacje realizowane na warunkach rynkowych i znajdujące pełne uzasadnienie ekonomiczne w sytuacji podatnika, które w istocie stanowią

powszechnie stosowane formy pozyskania kapitału zewnętrznego na cele rozwojowe przedsiębiorstwa.

Wobec wykazanej wieloznaczności definicji, która uniemożliwia wyciągnięcie jednoznacznych wniosków z wykładni gramatycznej, z perspektywy dyrektyw wykładni systemowej i celowościowej uzasadnionym jest przyjęcie wykładni uwzględniającej ogólną przesłankę zawartą w części wstępnej przepisu. W konsekwencji „ukryty zysk” stanowią wyłącznie te świadczenia z przykładowego katalogu, które w konkretnych okolicznościach faktycznych spełniają przesłankę bycia świadczeniem „wykonanym w związku z prawem do udziału w zysku”. Konieczne jest zatem rozróżnienie ukrytej formy dystrybucji zysków od ekonomicznie uzasadnionej transakcji gospodarczej realizowanej na zasadach rynkowych. Należy przy tym podkreślić, że niniejsza glosa nie podejmuje oceny skuteczności czy potrzeby modyfikacji przesłanki „związku z prawem do udziału w zysku”. Niemniej, jak wykazano, w obecnym brzmieniu i konstrukcji przepisu przesłanka ta pełni funkcję swoistego „filtra”, stanowiąc granicę, której nieuwzględnienie może prowadzić do wykładni *contra legem*. Argumenty wspierające pogląd Sądu – jak domniemana intencja ustawodawcy czy potrzeba uszczelnienia systemu – nie mogą zastępować prawidłowego stosowania reguł wykładni prawa podatkowego, a wykładnia rozszerzająca nie może kompensować braków legislacyjnych.

Bibliografia:

- Ajdukiewicz K., *Język i poznanie. Wybór pism z lat 1920–1939*, t. 1, Państwowe Wydawnictwo Naukowe, Warszawa 1985.
- Brzeziński B., *Szkice z wykładni prawa podatkowego*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2002.
- Brzeziński B., *Wykładnia prawa podatkowego*, Ośrodek Doradztwa i Doskonalenia Kadr, Gdańsk 2013.
- Halasz A., *Pojęcie ukrytych zysków w ryczałcie od dochodów spółek: między celem a rzeczywistością* [w:] E. Feret, P. Majka (red.), *Misja prawa finansowego – wyzwania współczesności*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2023.

- Jadacka H., *Poradnik językowy dla prawników*, Wydawnictwo Naukowe Semper, Warszawa 2002.
- Jarosz J., *Przecinek w zdaniach bez użycia spójnika* [w:] M. Głuch (red.), *Poprawność językowa w aktach prawnych*, Rządowe Centrum Legislacji, Warszawa 2023.
- Jarosz J., *Przecinek w wyrażeniach i wypowiedziach porównawczych* [w:] M. Głuch (red.), *Poprawność językowa w aktach prawnych*, Rządowe Centrum Legislacji, Warszawa 2023.
- Jopek-Bosiacka A., *Teoretycznoprawne i logiczne uwarunkowania przekładu prawnego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2019.
- Kisiel A., *Polskie partykuły wyróżniające. Studium semantyczne*, Sławistyczny Ośrodek Wydawniczy SOW. Instytut Sławistyki Polskiej Akademii Nauk, Warszawa 2012.
- Kubista B., *Związek świadczenia z prawem do udziału w zysku jako przesłanka ukrytych zysków w ryczałcie od dochodów spółek*, „Doradztwo Podatkowe. Biuletyn Instytutu Studiów Podatkowych” 2023, nr 9, s. 57–63.
- Labocha J., Tutak K., *Podstawy analizy składniowej wypowiedzeń*, Księgarnia Akademicka, Kraków 2005.
- Malinowski A., *Redagowanie tekstu prawnego. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, LexisNexis, Warszawa 2008.
- Malinowski A., *Polski tekst prawny. Opracowanie treściowe i redakcyjne. Wybrane wskazania logiczno-językowe*, LexisNexis, Warszawa 2012.
- Mastalski R., *Stosowanie prawa podatkowego*, Wolters Kluwer, Warszawa 2008.
- Morawski L., *Zasady wykładni prawa*, Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa „Dom Organizatora”, Toruń 2010.
- Strutyński J., *Gramatyka polska*, Księgarnia Akademicka, Kraków 1998.
- Wierczyński G., *Redagowanie i ogłaszanie aktów normatywnych. Komentarz*, Wolters Kluwer, Warszawa 2016.
- Wronkowska S., Zieliński M., *Komentarz do zasad techniki prawodawczej z dnia 20 czerwca 2002 r.*, Wydawnictwo Sejmowe, Warszawa 2012.
- Wronkowska S., Zieliński M., *Problemy i zasady redagowania tekstów prawnych*, Urząd Rady Ministrów, Warszawa 1993.
- Zieliński M., *Wykładnia prawa. Zasady, reguły, wskazówki*, LexisNexis, Warszawa 2010.